

Kunst, kultur og kreativitet

HVA	HVORDAN	HVORFOR
<ul style="list-style-type: none">• Sansing• Opplevelse• Eksperimentering• Skapende virksomhet• Kunst• Kultur• Estetikk	<ul style="list-style-type: none">• Utrykke seg estetisk• Skape noe felles• Kunst og håndverk• Musikk• Dans• Drama• Språk• Litteratur• Film	<p>→ samhørighet</p> <p>→ skape fortrolighet med og tilhørighet til kulturelle uttrykksformer</p> <p>→ nærhet og forståelse</p>

1-2 åringen

Barna skal:

- Ta i bruk fantasi, kreativ tenkning og skaperglede
- Styrke sin kulturelle identitet og sine personlige uttrykk
- Bearbeide inntrykk og gi varierte uttrykk gjennom skapende virksomhet
- Utvikle kunnskap om ulike formingsmaterialer
- Utrykke seg gjennom musikk og sang

3-4 åringen

Barna skal:

- Ta i bruk fantasi, kreativ tenkning og skaperglede
- Styrke sin kulturelle identitet og sine personlige uttrykk
- Bearbeide inntrykk og gi varierte uttrykk gjennom skapende virksomhet
- Utvikle kunnskap om ulike formingsmaterialer, **teknikk** og **form**
- Utrykke seg gjennom musikk, sang, **dans** og **drama**

5- åringen

Barna skal:

- Ta i bruk fantasi, kreativ tenkning og skaperglede
- Styrke sin kulturelle identitet og sine personlige uttrykk
- Bearbeide inntrykk og gi varierte uttrykk gjennom skapende virksomhet
- Utvikle kunnskap om ulike formingsmaterialer, **teknikk** og **form**
- Utrykke seg gjennom musikk, sang, **dans** og **drama**

Voksne skal:

- Skape rom for voksenledete og barnestyrte aktiviteter
- Sørge for at barna har tilgang til rikelig og variert materiale
- Være lyttende, oppmerksomme, vise respekt og motivere til videre utforskning
- Oppmuntre og stimulere barna til å oppdage ulike detaljer i barnas møte med fysisk miljø inne og ute og ulike kunstneriske uttrykksmåter

Natur, miljø og teknikk

HVA	HVORDAN	HVORFOR
<ul style="list-style-type: none">• Opplevelser• Aktiviteter• Estetiske uttrykk• Natur• Miljø• Teknikk	<ul style="list-style-type: none">• Årstider• Uteliv i all slags vær• Forståelse og innsikt for vær, planter, dyr og landskap	<ul style="list-style-type: none">→ Glede av naturen→ Forståelse for samspillet i naturen→ Forståelse for mennesker og natur

1-2 åringen

Barna skal:

- Oppleve naturen og undring over naturens mangfoldighet
- Oppleve glede over å være ute i naturen
- Få erfaringer med og kunnskaper om dyr og vekster
- Iakttta, undre seg og samtale om fenomener i naturen

3-4 åringen

Barna skal:

- Oppleve naturen og undring over naturens mangfoldighet
- Oppleve glede over å være ute og få **grunnleggende innsikt i naturen**
- Få erfaringer med og kunnskaper om dyr og vekster
- Iakttta, undre seg, **eksperimentere** og samtale om fenomener i naturen
- **Erfare hvordan teknikk kan brukes i lek og hverdagsliv**

5- åringen

Barna skal:

- Oppleve naturen og undring over naturens mangfoldighet
- Oppleve glede over å være ute og få grunnleggende innsikt i natur og **miljøvern**
- Få erfaringer med og kunnskaper om dyr og vekster
- Iakttta, undre seg, eksperimentere, **systematisere** og samtale om fenomener i naturen
- Erfare hvordan teknikk kan brukes i lek og hverdagsliv

Voksne skal:

- Ta utgangspunkt i barnas nysgjerrighet, interesser og forutsetninger og stimulere de til å undre seg over natur og teknologi
- Velge litteratur og aktiviteter som fremmer forståelse for naturens utvikling
- Inkludere friluftaktiviteter og utelek i barnehagens hverdagsliv
- Bruke nærmiljøet for at barna kan iakttta og lære om dyr, fisker, fugler, insekter og planter
- Gi barna begynnende kunnskap om fødsel, vekst, aldring og død

Etikk, religion og filosofi

HVA	HVORDAN	HVORFOR
<ul style="list-style-type: none">• Verdier og holdninger• Etske normer• Refleksjon og respekt• Tro og tradisjon	<ul style="list-style-type: none">• Undring og tenking• Samtaler og fortellinger• Sanger og eventyr• Etisk veiledning• Refleksjon	<ul style="list-style-type: none">→ Respekt og toleranse for menneskeverd→ Grunnleggende normer og verdier→ Livskvalitet→ Kulturell tilknytning

1-2 åringen

Barna skal:

- Få ro til undring, og tenkning, samtaler og fortellinger
- Utvikle toleranse og interesse for hverandre
- Få kjennskap til ulike høytider og tradisjoner

3-4 åringen

Barna skal:

- Få ro til undring, og tenkning, samtaler og fortellinger
- **Tilegner seg samfunnets grunnleggende normer og verdier**
- Utvikle toleranse og interesse for hverandre
- Få kjennskap til ulike høytider og tradisjoner

5- åringen

Barna skal:

- Få ro til undring, og tenkning, samtaler og fortellinger
- Tilegner seg samfunnets grunnleggende normer og verdier
- Utvikle toleranse og interesse for hverandre **og respekt for hverandres bakgrunn**
- Få kjennskap til ulike høytider, tradisjoner **og livssyn**
- **Bli kjent med begrepene religion, etikk og filosofi**

Voksne skal:

- Praktisere barnehagens verdigrunnlag
- Møte barnas tro, spørsmål og undring med respekt
- Skape rom for opplevelser, undring, ettertanke og gode samtaler
- Bidra til forståelse og toleranse for forskjellige kulturer og ulike levemåter
- Veilede barn i konfliktsituasjoner til å finne konstruktive løsninger
- Være forbilder
- Markere religiøse, livssynsmessige og kulturelle tradisjoner

Antall, rom og form

HVA	HVORDAN	HVORFOR
<ul style="list-style-type: none">• Tall og telling• Rom og form• Matematisk kompetanse	<ul style="list-style-type: none">• Lek• Eksperimentering• Hverdagsaktiviteter• Stimulering og tilrettelegging	<ul style="list-style-type: none">→ Utvikle matematisk kompetanse→ Begrepsforståelse→ Logisk tenkning→ Lokaliseringsevner

1-2 åringen

Barna skal:

- Oppleve glede over å utforske og leke med tall og former
- Erfare, utforske og leke med form og mønster
- Erfare størrelser og former gjennom sortering og sammenligning.

3-4 åringen

Barna skal:

- Oppleve glede over å utforske og leke med tall og former
- Erfare, utforske og leke med form og mønster
- Erfare størrelser og former gjennom sortering og sammenligning.
- **Erfare plassering og orientering**

5- åringen

Barna skal:

- Oppleve glede over å utforske og leke med tall og former
- **Tilegner seg gode matematiske begreper**
- Erfare, utforske og leke med form og mønster
- Erfare størrelser, former og mål gjennom sortering og sammenligning.
- Erfare plassering og orientering **og utvikle sine evner til lokalisering**

Voksne skal:

- Være lyttende og oppmerksomme i forhold til det matematiske barnet
- Støtte barnets matematiske interesser og utvikling
- Være bevisst på egen matematisk begrepsbruk
- Styrke barnas nysgjerrighet, matematikkglede og lyst til å utforske matematiske sammenhenger
- Gi barna tilgang til ulike måleenheter og måleredskaper som stimulerer til fundering rundt avstander, vekt, volum og tid.
- Undre seg sammen med barna om ulike matematiske begreper.
- Stimulere barnas språkevne til logisk tenking
- Tilby barna matematisk materiell som gir erfaringer med klassifisering, ordning, sortering og sammenligning.
- Gi barna impulser og erfaringer med design ved å utforske, oppdage og skape ulike former og mønstre.

Kommunikasjon, språk og tekst → Språklig intelligens

HVA	HVORDAN	HVORFOR
<ul style="list-style-type: none"> • Språkstimulering • Kommunikasjon • Muntlig språk • Begreper • Rikt språk • Tekst 	<ul style="list-style-type: none"> • Muntlige og skriftlige fortellinger • Samtaler • Poesi og dikt • Rim og regler • Sanger 	<p>→ kulturoverføring</p> <p>→ Utvikle et godt muntlig språk</p> <p>→ Utvikle et rikt språk</p> <p>→ forstå begreper</p>

1-2 åringen

Barna skal:

- Lytte, observere og gi respons
- Videreutvikle begrepsforståelse
- Uttrykke følelser og ønsker
- Skape positive relasjoner i lek
- Bli kjent med bøker, sanger og bilder

3-4 åringen

Barna skal:

- Lytte, observere og gi respons
- Videreutvikle begrepsforståelse
- Bruke **varierte ordforråd**
- Uttrykke følelser, ønsker og **erfaringer**
- **Løse konflikter**
- Skape positive relasjoner
- **Positivt forhold til tekst og bilde**
- **Lytte til lyder og rytmer i språket**
- **Introdusere tallsiffer og bokstaver**
- Bli kjent med bøker, sanger, bilder og **media**

5- åringen

Barna skal:

- Lytte, observere og gi respons
- Videreutvikle begrepsforståelse
- Bruke varierte ordforråd
- Uttrykke følelser, ønsker og erfaringer
- Løse konflikter
- Skape positive relasjoner
- Positivt forhold til tekst og bilde
- Lytte til lyder og rytmer i språket
- Introdusere tallsiffer og bokstaver
- Bli kjent med bøker, sanger, bilder og media
- Fabulering og nyskaping

Voksne skal:

- Lytte, gi respons, bruke kroppsspråk, talespråk og tekst
- Fremme tillit i alle relasjoner
- Tilrettelegge for meningsfulle opplevelser
- Skape tid og rom
- Skape et språkstimulerende miljø
- Oppmuntre til å lytte og samtale
- Vise forståelse av barns morsmål
- Oppmuntre barn med to eller flerspråklig bakgrunn til å være språklig aktiv
- Støtte barn som har ulike former for kommunikasjonsvansker

Kropp bevegelse og helse

HVA	HVORDAN	HVORFOR
<ul style="list-style-type: none">• Grunnleggende motoriske ferdigheter• kroppsbeherskelse• Sanseintrykk	<ul style="list-style-type: none">• Kroppslig aktivitet• Veksling mellom aktivitet og hvile• Kosthold• Fysiske aktivitet inne og ute• Natur og nærmiljø	<ul style="list-style-type: none">→ God helse→ Livskvalitet→ Sosial kompetanse→Utvikling av motoriske ferdigheter→ Utvikle kroppsbeherskelse

1-2 åringen

Barna skal:

- Positiv selvoppfatning gjennom kroppslig mestring
- Varierte og allsidige bevegelser og utfordringer
- Videreutvikle kroppsbeherskelse, grovmotorikk og finmotorikk
- Gode erfaringer med uteliv til ulike årstider

3-4 åringen

Barna skal:

- Positiv selvoppfatning gjennom kroppslig mestring
- Varierte og allsidige bevegelser og utfordringer
- Videreutvikle kroppsbeherskelse, grovmotorikk, finmotorikk og **rytme**
- Gode erfaringer med **friluftsliv** og uteliv til ulike årstider
- **Forståelse og respekt** for egen og andres kropp og at alle er forskjellige

5- åringen

Barna skal:

- Positiv selvoppfatning gjennom kroppslig mestring
- Varierte og allsidige bevegelser og utfordringer
- Videreutvikle kroppsbeherskelse, grovmotorikk, finmotorikk og rytme
- Gode erfaringer med friluftsliv og uteliv til ulike årstider
- Forståelse og respekt for egen og andres kropp og at alle er forskjellige
- Forståelse av hvordan en bruker og samtidig **tar vare på miljøet og naturen**
- Få **kunnskap om menneskekroppen og forståelse for gode vaner og sunt kosthold**
- **Førstehjelp**

Voksne skal:

- Organisere vekslinger mellom perioder med ro, aktivitet og måltider
- Tilrettelegge og utnytte det fysiske miljøet i og utenfor barnehagen til ulike årstider
- Ta hensyn til kulturforskjeller når det gjelder forholdet til kropp og bevegelse
- Tilrettelegge for å inspirere til trygg og utfordrende kroppslig lek og aktivitet for alle
- Gi bekreftelse og inspirere barn til å søke fysiske utfordringer
- Følge opp barns lekeinitiativ og tilby lek og spill
- Skape betingelser for likeverdig kroppslig lek og aktivitet
- Ta vare på barns helse og sikkerhet og kunne utføre førstehjelp

Nærmiljø og samfunn

HVA	HVORDAN	HVORFOR
<ul style="list-style-type: none">• Møte verden med tillit og nysgjerrighet• Medienes betydning for barns hverdag	<ul style="list-style-type: none">• Styrke kunnskap og tilknytning til<ul style="list-style-type: none">- Lokalsamfunnet- Natur- Kunst og kultur- Arbeidsliv- Tradisjoner og levesett• Utforske og oppdage nærmiljøet sitt	<p>→ deltakelse i et demokratisk samfunn</p> <p>→ medvirkning</p>

1-2 åringen

Barna skal:

- Erfare at alle mennesker, uansett alder og forutsetninger, inngår i og bidrar til barnehagens fellesskap
- Oppleve at det tas like mye hensyn til gutter og jenter

3-4 åringen

Barna skal:

- Erfare at alle mennesker, uansett alder og forutsetninger, inngår i og bidrar til barnehagens fellesskap
- Oppleve at det tas like mye hensyn til gutter og jenter
- Utvikle tillit til egen deltakelse i og **påvirkning av fellesskapet**.
- Bli kjent med og delta i samfunnet gjennom **opplevelser og erfaringer i nærmiljøet**
- Utvikle forståelse for ulike **tradisjoner og levesett**

5- åringen

Barna skal:

- Oppleve at det tas like mye hensyn til gutter og jenter
- Utvikle tillit til egen deltakelse i og påvirkning av fellesskapet.
- Bli kjent med og delta i samfunnet gjennom opplevelser og erfaringer i nærmiljøet
- Utvikle forståelse for ulike tradisjoner og levesett
- Bli kjent med noen **historiske endringer** i lokalmiljøet og samfunn
- Bli kjent med at **samene** er Norges urbefolkning og får kjennskap til samiske fortellinger, sagn og andre deler av samisk kultur og hverdagsliv

Voksne skal:

- Følge demokratiske prinsipper i det daglige arbeidet
- arbeide for at alle barn får erfare at de er verdifulle og viktige for fellesskapet
- sørge for at barna erfarer at deres valg og handlinger kan påvirke situasjonen både for dem selv og for andre
- gi barna begynnende kunnskap om betydningen av menneskerettighetene, spesielt barnekonvensjonen

- arbeide med likestilling mellom gutter og jenter og sørge for at begge kjønn får varierte utfordringer og like mye oppmerksomhet
- sørge for at barn utvider sin forståelse om kulturelle likheter og forskjeller og arbeide for et inkluderende miljø som motvirker mobbing og rasisme
- være oppdatert og opptatt av samfunnet og vise interesse for barns bomiljø og lokalmiljøets mange muligheter
- bruke nærmiljøets ressurser til gode opplevelser og læringsmuligheter tilpasset barnas forutsetninger og interesser og sørge for at barnehagen bidrar aktivt i nærmiljøet
- gi barna anledning til meningsfulle møter med personer, arbeidsplasser og institusjoner i barnehagens nærmiljø og sørge for at barna får bearbeide og utdype sine opplevelser
- bruke litteratur og medienes muligheter for å utvide og utdype barnas erfaringer og læring
- bidra til at barna kan forholde seg nysgjerrige og kritiske til det som formidles gjennom mediebildet

Språk/tekst:	Antall, rom og form:	Kropp, bevegelse og helse:
Nærmiljø og samfunn:	TEMA: Alder:	Likestilling:
Kunst, kultur og kreativitet:	Natur, miljø og teknikk:	Etikk, religion og filosofi:

MÅNED:	TEMA:	AKTIVITET: